

POSTANOWIENIE

Dnia 27 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
po rozpoznaniu w dniu 27 listopada 2023 r.
w sprawie z wniosku **L.O** i **T.O** o odszkodowanie za poniesioną szkodę
i zadośćuczynienie za krzywdę wynikłe z represjonowania F.O.,
kasacji wniesionych przez pełnomocnika wnioskodawców,
od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 31 marca 2023 r.,
sygn. akt II AKa 50/23,
zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 16
grudnia 2022r., sygn. akt III Ko 160/20

postanowił

- 1. oddalić kasacje jako oczywiście bezzasadne;**
- 2. obciążyć wnioskodawców kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego w częściach na nich przypadających.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy we Wrocławiu wyrokiem z dnia 16 grudnia 2022 r., sygn. akt III Ko 160/20, w sprawie o „odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za krzywdę wynikłe z represjonowania F.O.

przez radzieckie organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości lub organy pozasądowe, działające na obecnym terytorium Polski w okresie od dnia 1 lipca 1944 r. do dnia 31 grudnia 1956 r. oraz na terytorium Polski w granicach ustalonych w Traktacie Ryskim, w okresie od dnia 1 stycznia 1944 r. do dnia 31 grudnia 1956 r., za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego lub z powodu takiej działalności”, na podstawie art. 8 ust. 1 i 2a ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (dalej: ustawa lutowa) zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawców L.O. i T.O. kwoty po 70628,73 zł tytułem odszkodowania, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt I wyroku).

Ponadto na podstawie art. 8 ust. 1 i 2a ustawy lutowej Sąd I instancji zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawców L.O. i T.O. kwoty po 397500 zł tytułem zadośćuczynienia, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt II wyroku), dalej idące roszczenie oddalając (pkt III wyroku).

Po rozpoznaniu apelacji pełnomocnika wnioskodawców, w której zarzucono obrazę prawa materialnego, tj. art. 8 ust. 1 i 2a ustawy lutowej w zw. z art. 445 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 448 k.c. oraz art. 322 k.c. w zw. z art. 558 k.p.k. w zw. z art. 8 ust. 3 ustawy lutowej, obrazę prawa procesowego, tj. art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. oraz błąd w ustaleniach faktycznych, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z dnia 31 marca 2023 r., sygn. akt II AKa 50/23, zmienił zaskarżony wyrok w punkcie III w ten sposób, że:

- zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawców L.O. i T.O. ponad kwoty zasądzone w pkt I po 23542,91 złotych, tytułem

odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia prawomocności wyroku do dnia zapłaty;

- zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawców L.O. i T.O. ponad kwoty zasądzone w pkt II po 132500 złotych, tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia prawomocności wyroku do dnia zapłaty (pkt I wyroku).

W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok Sąd odwoławczy utrzymał w mocy (pkt II wyroku).

Kasację od wyroku Sadu Apelacyjnego we Wrocławiu wniosła pełnomocnik wnioskodawców, zaskarżając go w całości, zarzucając:

„1. rażące naruszenie art. 7 k.p.k. w związku z art. 433 k.p.k., które miało istotny wpływ na treść wydanego wyroku, polegające na dokonaniu przez Sąd odwoławczy nieprawidłowej kontroli instancyjnej orzeczenia Sądu I instancji poprzez niedostrzeżenie uchybień Sądu I instancji dotyczących zasad ustalania wysokości zadośćuczynienia, co w konsekwencji doprowadziło do nierozpoznania wszystkich zarzutów stawianych orzeczeniu Sądu I instancji i niezasądzenia dalszej kwoty zadośćuczynienia za krzywdę w sprawie, podczas gdy okoliczności sprawy, skala maltretowania, jakich doświadczył F.O. podczas izolacji, nie uzasadniają twierdzenia Sądu odwoławczego, iż Sąd I instancji w tym zakresie wziął pod uwagę wszystkie okoliczności, w sytuacji gdy skarżący prawidłowo wykazał, iż rozumowanie Sądu I instancji odnośnie nieprawidłowej oceny ww. zakresu represji było błędne,

2. rażące naruszenie art. 8 ust. 2a ustawy lutowej, które miało istotny wpływ na treść wydanego wyroku, polegające na jego niewłaściwym zastosowaniu skutkującym brakiem zasądzenia

przez Sąd odwoławczy dalszej kwoty zadośćuczynienia pomimo wykazania podstaw do jej zasądzenia, w sytuacji, gdy zastosowany przez Sąd odwoławczy oraz przyjęty przez Sąd I instancji sposób miarkowania przedmiotowej kwoty zadośćuczynienia odbiegał w rażący sposób od zasadnych w tym wypadku reguł, a całokształt okoliczności sprawy przemawia za zasądzeniem na rzecz skarżących wyższej kwoty zadośćuczynienia,

3. rażące naruszenie art. 8 ust. 1 i 2a ustawy lutowej w zw. art. 322 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. które miało istotny wpływ na treść wydanego wyroku, polegające na jego niezastosowaniu skutkującym brakiem zasądzenia przez Sąd odwoławczy dochodzonej pełnej kwoty odszkodowania, tj. w zakresie utraconego wynagrodzenia z tytułu przymusowej pracy oraz utraconego mienia wymienionego we wniosku pomimo wykazania podstaw do jego zasądzenia.

4. rażące naruszenie art. 8 ust. 1 i 2a ustawy lutowej w zw. z art. 445 § 1 i 2 k.c. oraz art. 448 k.c. poprzez:

- błędne uznanie, iż uprawnienie do dochodzenia roszczeń o odszkodowanie i zadośćuczynienia w sprawie przysługujące zmarłemu represjonowanemu F.O. nie przeszło wobec śmierci po złożeniu wniosku jego syna J.O., tylko na żonę represjonowanego L.O. i jego drugiego syna T.O., a w części przypadającej na zmarłego J.O. jako część spadku po nim nabyli jego spadkobiercy: żona i córki (w istocie brak zgłoszenia udziału w postępowaniu ww. jest irrelevantny; nie ma znaczenia to, że małżonek i dzieci następcy osoby represjonowanej nie są wymienione w art. 8 ust.

1 zd. II ustawy lutowej) - tj. przypadająca im część nie przeszła na pozostałych następców prawnych: żonę represjonowanego i syna, - dokonanie zasadniczej wykładni ww. przepisów ustawy w sposób zawężający i pośrednie wskazanie, iż art. 8 ust. 1 ustawy lutowej ustala samodzielnie (autonomicznie) krąg uprawnionych do dochodzenia odszkodowania i roszczenia w niniejszej sprawie z uwzględnieniem regulacji art. 445 § 3 k.c. (i art. 992 § 2 k.c.) i przyjęcie, że każdemu z uprawnionych należy się wyłącznie 1/3 ww. kwoty, zamiast po 1/2 zasądzonej w sprawie kwoty zadośćuczynienia i odszkodowania - należnej wnioskodawcom T.O. i L.O., co w konsekwencji doprowadziło do nieprawidłowego rozdzielenia przyjętej sumy odszkodowania i zadośćuczynienia, w sytuacji, gdy interpretacja przepisu art. 8 ust. 1 ustawy lutowej normuje, kto jest uprawnionym i w jakim zakresie, a zatem przepis ten nie wskazuje na dzielenie roszczenia również przez osoby już nieżyjące, a ponadto ustawa lutowa w art. 8 wyraźnie wskazuje krąg uprawnionych do dochodzenia roszczeń na jej podstawie, tj. małżonkę, dzieci i rodziców osoby represjonowanej, w związku z tym spadkobiercy J.O. nie posiadają legitymacji procesowej do występowania w niniejszej sprawie w charakterze wnioskodawców, a zatem przepis ten nie wskazuje na dzielenie roszczenia w niniejszej sprawie również dla żony i dzieci ww. syna represjonowanego”.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Regionalnej we Wrocławiu wniósł o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja, jako oczywiście bezzasadna, podlegała oddaleniu na posiedzeniu w trybie opisanym w art. 535 § 3 k.p.k.

Należy zgodzić się ze stanowiskiem prokuratora, zgodnie z którym zarzuty kasacyjne w istocie powielają zarzuty postawione przez skarżących w apelacji. *De facto* dotyczą one nie okoliczności będących podstawą odszkodowania i zadośćuczynienia, ale wysokości zasądzonych skarżącym kwot. Należy jednak mieć na względzie, że art. 8 ust. 1 ustawy lutowej nie przewiduje żadnych sprecyzowanych kryteriów określania wysokości zadośćuczynienia, pozostawiając te oceny praktyce orzeczniczej w konkretnych sprawach. Stąd sfera decyzji co do wysokości zadośćuczynienia cechuje się znacznym zakresem swobodnej oceny sądu, a luz decyzyjny w tym zakresie wynika z niematerialnego charakteru krzywdy, wieloaspektowości okoliczności, które należy wziąć pod uwagę. Niewłaściwe zasądzenie kwoty zadośćuczynienia lub odszkodowania może nastąpić zatem jedynie w przypadku ustaleniu kwoty symbolicznej (zob. np. postanowienie SN z dnia 15 lutego 2022 r.). W niniejszej sprawie taka sytuacja nie zachodziła. Należy dodać, że na s. 5-7 zaskarżonego orzeczenia Sąd odwoławczy szeroko opisał racje, które stały za wysokością odszkodowania i zadośćuczynienia.

Jeśli zaś chodzi o zarzut niewłaściwego ustalania kręgu podmiotów uprawnionych do uzyskania zadośćuczynienia i odszkodowania, to Sąd odwoławczy bardzo szczegółowo ustosunkował się do niego na s. 7-11 uzasadnienia wyroku. Dodać należy, że argumentacja Sądu jest w pełni prawidłowa. W niniejszej sprawie kwoty odszkodowania i zadośćuczynienia należało podzielić na 3. Roszczenie po zmarłym J.O., synu F.O., przeszło na jego spadkobierców, skoro art.

8 ust. 1 ustawy lutowej w autonomiczny sposób reguluje wyłącznie przejście uprawnień w postaci odszkodowania za poniesioną szkodę i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w razie śmierci osoby represjonowanej na jej małżonka, dzieci i rodziców. Roszczenie o odszkodowanie za poniesioną szkodę, które wraz z roszczeniem o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę przeszło, w myśl art. 8 ust. 1 zdanie drugie tej ustawy, na następców osoby represjonowanej, należy do spadku po tych następcach (art. 922 § 1 k.c.), zaś roszczenie o zadośćuczynienie tylko wtedy, gdy zostały spełnione warunki określone w art. 445 § 3 k.c. (zob. uchwała SN z dnia 14 września 2022 r., sygn. akt I KZP 12/22).

O kosztach orzeczono na podstawie odpowiednio stosowanego art. 636 § 1 k.p.k.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak na wstępie.

[ms]